

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Lucas 2, 6 - 7
Middagdienst

Broeders en zusters,

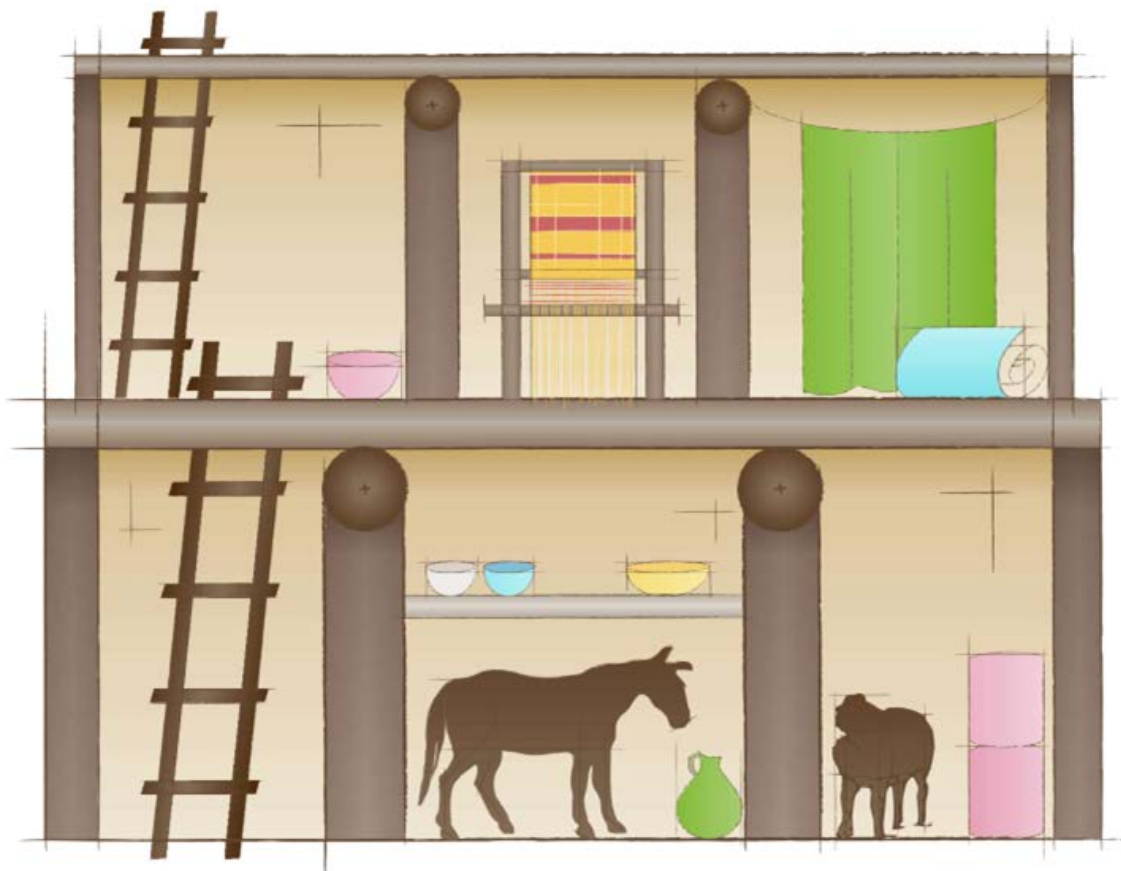
- 1 Votum**
- 2 Zegengroet**
- 3 Zingen : Lied 132 : 1 - 3**
- 4 Gebed voor de opening van het Woord**
- 5 Schriftlezing : Lucas 2 : 1 - 20**
- 6 Zingen : Lied 138 : 1 - 4**
- 7 Tekst : Lucas 2 : 6 - 7**
- 8 Prediking**
- 9 Zingen : Lied 134 : 1 - 3**
- 10 Geloofsbelijdenis**
- 11 Zingen : Psalm 150 : 1 en 2**
- 12 10 Dankzegging en gebed**
- 13 Inzameling van de offergaven**
- 14 Slotzang : Gezang 50**
- 15 Zegen**

Gemeente die door Jezus Christus geliefd is, broeders en zusters, jongens en meisjes,

‘Omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad’. Er zijn weinig woorden in de Bijbel waarover zoveel gefantaseerd is als over de laatste woorden van onze tekst. Of zoals het in de vertaling van 1951 staat: omdat voor hen geen plaats was in de herberg. In de Statenvertaling staat: omdat voor henlieden geen plaats was in de herberg. Er zijn ontroerende verhalen verteld over Jozef en de hoog zwangere Maria. Die eerst niet welkom waren in de herberg van de stad. Die vervolgens van deur tot deur zijn gegaan, maar door niemand werden binnen gelaten. *[Kloppen de verhalen?]* Die dan uiteindelijk maar de stad weer zijn uitgegaan en ergens in een stal een plekje hebben gevonden waar Jezus geboren is. Sommige predikanten die mooi kunnen vertellen hebben er in het verleden heel droevige verhalen over verteld. Verhalen van afwijzing en niet welkom zijn

Maar of het ook werkelijk zo dramatisch is verlopen is maar zeer de vraag. Want Lucas schrijft niet meer dan dat er geen plaats voor hen was in het ‘kataluma’. Ik gebruik nu even het Griekse woord, omdat dat woord op verschillende manieren vertaald kan worden. Het kan herberg betekenen. Maar dat is niet de enige betekenis. We komen het woord bijvoorbeeld ook tegen in Lucas 22, 11. Jezus heeft Petrus en Johannes op pad gestuurd om het pesachmaal klaar te maken. gebruikt Jezus het om een ruimte aan te geven waar Hij met zijn leerlingen het Pascha wil vieren. Ze vragen vervolgens aan Jezus waar ze dat moeten bereiden. Dan antwoordt Jezus: ‘Let op, wanneer jullie de stad in gegaan zijn, zal jullie een man tegemoet komen die een kruik draagt. Volg hem naar het huis waar hij binnengaat, en zeg tegen de heer van dat huis: “De Meester vraagt u: ‘Waar is het kataluma waar ik met mijn leerlingen het pesachmaal kan eten?’” De NBV heeft het woord ‘kataluma’ in Lucas 22 vertaald met gastenvertrek. *[Verblijf voor gasten]* Het is de aanduiding voor een plek waar mensen gasten kunnen eten en ontspannen. Dat kan een herberg zijn. Maar het kan net zo goed in een huis zijn. Dus het kan ook heel goed dat Jozef en Maria bij familie waren ingetrokken. De familie van Jozef kwam uit Bethlehem. En gastvrijheid was in die tijd een belangrijk iets. Dus de familie zal zijn best hebben gedaan om de familieleden die voor de inschrijving van de stad waren gekomen onderdak te verschaffen. Dus het ligt het meest voor de hand dat Jozef en Maria bij familie waren ingetrokken.

Maar hoe zit het dan met die stal, vraagt u zich mogelijk af? Hoe zijn ze daar dan verzeild geraakt? We mogen niet vergeten dat de stal niet alleen iets voor veehouders was in die tijd. Bijna ieder gezin had wel een stal. Als jullie, jongens en meisjes, in die tijd geleefd hadden, dan hadden jullie waarschijnlijk ook een stal gehad bij jullie huis. In de dorpen en steden waren er heel wat stallen te vinden. Zoals jullie, jongens en meisjes, misschien wel een garage hebben thuis. En als je geen garage hebt, dan heb je bijna zeker wel een schuur thuis. Een schuur waar de fietsen en misschien een scooter in staan. **[Schuur]** In de tijd van Jozef en Maria hadden ze nog geen fietsen, snorfietsen en scooters. Maar toen moesten ze ook van de ene plek naar de andere. Hoe deden de mensen dat toen? Vaak gingen mensen te voet. En als mensen een beetje geld hadden, dan hadden ze een ezel. En waar laat je die ezel als je thuis bent? In de stal bij het huis. Veel mensen hadden dus in die tijd een stal bij het huis. Net zoals wij een schuur bij ons huis hebben. En in die stal hadden ze dan mogelijk nog meer dieren. Bijvoorbeeld een koe voor de melk of een kalf om vet te mesten. En als je geen koe of kalf kon betalen had je misschien wel een paar schapen of geiten. Voor de melk, de wol en voor het vlees.

[Joods huis] Een voorbeeld van zo'n huis zie je op de beamer. Zulke huizen zijn bij opgravingen vaak aangetroffen. Op de begane grond was de stal voor de dieren. En boven de stal hadden mensen dan het woongedeelte. Eén kamer om te eten, te zitten en te slapen als je niet veel geld had. Meerdere kamers als je rijker was. Zo zagen veel huizen er in die tijd uit. Veel mensen hadden dus een stal bij hun huis. En als er een herberg in Bethlehem was. Of iets wat wij vandaag een hotel of motel zouden noemen. Een plaats waar reizigers kunnen overnachten. Dan zal daar ongetwijfeld ook een plaats zijn geweest voor de dieren waarop de mensen reisden. Zoals menig hotel en motel vandaag een parkeerplaats of parkeergarage heeft.. Een plek waar hun dieren konden uitrusten, eten en waar ze veilig waren.

Als Lucas dus vertelt dat Maria in de stal bevallen is, omdat er geen plek was in het kataluma, dan betekende dat dus dat er in de gewone gastenverblijven geen ruimte was voor Maria om te bevallen. En ze zijn dus ook niet ergens op het platteland een stal gaan zoeken. Maar ze zijn naar de stal gegaan onder het huis of bij de herberg. De Heer Jezus Christus is in Bethlehem geboren. Dat wordt bevestigd door de boodschap van de engel aan de herders. Vandaag is in de stad van David voor jullie een redder geboren. Het verklaart ook wat er in vers 17 en 18 staat. Daar lezen we dat de herders het kind vonden. En dan staat er: toen ze het kind zagen, vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd. Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zieden, maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken. Als je deze woorden onbevangen leest, dan krijg je de indruk dat er meer mensen in de stal waren dan Jozef en Maria. **[Meer mensen]** Want Lucas schrijft over 'allen die het hoorden'. Wat heel begrijpelijk is als ze bij familie van Jozef in Bethlehem onderdak hadden gevonden. En natuurlijk is de familie vervolgens naar beneden gegaan om het kind te bewonderen toen het geboren was.

De situatie waarin de Heer Jezus is geboren was dus minder dramatisch dan menig verteller ons wil laten geloven. Maar daarmee is het natuurlijk nog niet een situatie die iemand ook maar zou willen. Als wij zouden horen dat een vrouw uit ons land in de schuur heeft moeten bevallen, dan is dat kans dat zoiets breed uitgemeten zou worden op de televisie. Zo van: dit kan toch niet! **[Geen geschikte plaats]** En het was duidelijk ook niet gewoon in die tijd. Want wat was het teken voor de herders? Dat ze het pasge-

boren kind in een voerbak lag. Een kind in een voerbak voor de dieren leggen. Dat doe je toch alleen als het echt niet anders kan.

Lucas vertelt waarom Jozef en Maria naar Betlehem waren afgereisd. Vanwege een decreet van keizer Augustus dat alle inwoners van zijn rijk zich moesten laten inschrijven. Op zich had dit verhaal ook wel zonder dit detail verteld kunnen worden. Maar het past bij de vertelling van een waar gebeurd verhaal dat de verteller zulke details vermeldt. Juist de vermelding van dit en andere details in de evangeliën en het boek Handelingen verbinden de vertelde gebeurtenissen met het echte leven. Want deze details waren natuurlijk in die tijd nog eenvoudig te controleren. En zouden deze details niet kloppen zou dat ook de geloofwaardigheid van deze verhalen onderuit halen. **[Geloofwaardigheid]** Zo tekent Lucas de geboorte van de eeuwige koning tegen de achtergrond van de toenmalige machtsverhoudingen. In een wereld waarin de Romeinen het voor het zeggen, wordt de eeuwige koning geboren. Israël, de volk van God, was geen vrij volk. Het leefde in bezet gebied en waren niet de baas in eigen land. Een heidense keizer stuurt de mensen in het land op pad. Ze moeten zich laten inschrijven. Zo kan de keizer bepalen over hoeveel mensen hij de baas is. Aan de hand daarvan kon hij bepalen hoeveel belastingopbrengsten hij uit dat deel van zijn rijk kon verwachten. En net als veel landgenoten waren Jozef en Maria op weg gegaan. Tussen al die reizigers vielen zij niet op.

Maar gelijk al in vers 1 heeft Lucas heel subtiel laten zien dat niet de keizer de belangrijkste persoon is in de wereld is. Want hij begint met de woorden ‘in die tijd’. En met die tijd bedoelt hij de tijd waarin Maria door de engel bezocht is. In die tijd dat zij te horen krijgt dat God zijn oog op haar heeft laten vallen. In die tijd dat zij zwanger wordt omdat de kracht van God over haar komt. In die tijd dat zij afreisden naar Betlehem en Maria bevalt van haar eerstgeboren Zoon. In die tijd had ook de keizer een volktelling afgekondigd. Dus Lucas maakt de zwangerschap van Maria en de geboorte van Jezus tot de belangrijkste gebeurtenis in de wereld van die dagen. **[Ondergeschikt]**

Een ander opvallend detail in de vertelling door Lucas is dat in vers 4 vertelt dat Jozef en Maria vanuit Galilea afreizen naar Judea, naar de stad van David die Betlehem heet. Het belangrijkste van de stad waar Jozef en Maria naar toe gaan is niet de naam van die plaats. Het belangrijkste is, dat het de stad van David is. David de grote koning. Nooit was Israël zo groot geweest als in de tijd van koning David. Nooit had God een koning

zo gezegend als David. En altijd heeft het volk Israël heimwee gehad naar die tijd. De tijd dat David koning was over het land. En Lucas roept dat gevoel van heimwee en verlangen op bij zijn lezers als hij het eerst heeft over de stad van David en daarna de naam van de stad noemt. *[Israël verlangt David]*

De kans is groot de Jozef en Maria wel hebben aan zien komen dat Maria in Betlehem zou moeten bevallen. Maar ze waren niet in de gelegenheid om daar veel rekening mee te houden. Ze hadden in Betlehem geen eigen huis dus ze waren aangewezen op de gastvrijheid van de familie of op een plek in de plaatselijke herberg. Maar daar waren ze niet de enigen. Want er was daar geen ruimte voor een vrouw om van haar kind te bevallen. *[Geen plaats]* Iets wat een vrouw ook niet doet terwijl ze omringd wordt door allerlei min of meer vreemde mensen. Terwijl ze daar in het kataluma waren, kwamen op een gegeven moment de weeën. En ze zochten een plek waar Maria zou kunnen bevallen en kozen voor de stal. Of Jozef bij de bevalling is geweest weten we niet. Als ze bij familie waren is de kans groot dat een vrouw met Maria naar de stal is gegaan en Jozef er pas bij kwam toen het kind geboren was.

Hoe het ook zij, daar in de stal beviel Maria van een zoon. Wat haar niet verrast zal hebben, want dat had de engel al gezegd. Al zal het haar wel bevestigd hebben in haar geloof. Het is inderdaad zoals de engel heeft gezegd. En, het is haar eerstgeborene, schrijft Lucas. Een belangrijke opmerking. Vooral belangrijk omdat God heeft gezegd dat al het eerstgeborene aan Hem toebehoort. In *[Exodus 34 : 20]* staat het volgende hierover: *Elk eerstgeboren veulen van een ezel moet je vrijkopen met een schaap of geit. Koop je het niet vrij, dan moet je het de nek breken. Ook alle oudste zonen moet je vrijkopen.* Jezus behoorde als eerstgeboren Kind de HERE toe. Al de eerstgeboren dieren en zonen die al die eeuwen al door hun vaders waren gelost, wezen vooruit naar Jezus Christus. En zoals de eerstgeboren zoons in Egypte moesten sterven voordat de Farao Israël in vrijheid liet gaan, zo zal ook dit eerstgeboren Kind van Maria moeten sterven. Hij zal moeten sterven om de mensheid te kunnen bevrijden uit de slavernij van de zonde. Pas dan zal de duivel de mensen laten gaan. Dit Kind is als geen kind voor Hem aan God gewijd. Heel zijn leven zal Hij aan God opdragen. Hij zal het opofferen om de schepping van zijn Vader van de ondergang te redden.

Als het kind geboren is wikkelt ze het in een doek. Ze bakert het kind. Iets wat heel gebruikelijk was in die tijd en wat ook nog heel lang in ons land is gedaan. En is sommige

landen gebeurt het nog steeds. Het is zelfs weer een beetje aan het terugkomen. Want het helpt pasgeboren kinderen om rustiger te slapen. Ze kunnen dan namelijk niet meer wakker worden van hun eigen onverwachte bewegingen. **[In een doek]** Maria toont zich een goede moeder. Liefdevol geeft ze haar kind de zorg die het nodig heeft. Maar het moet haar verdriet hebben gedaan dat ze het kind vervolgens in een voerbak voor de dieren moest leggen. Dat was wel heel armoedig. Geen kind waardig en zeker dit Kind niet.

Vermoedelijk had Maria zich de geboorte van haar kind ook anders voorgesteld. Want het kind dat ze in haar schoot droeg was het lang beloofde Kind. Het Kind waar zoveel mensen in het land naar uitzagen. Het Kind dat op de troon van David zou gaan zitten. Hij zou de nieuwe Koning van Israël worden. Het Kind dat hun vijanden zou verslaan. God zelf had haar zwanger gemaakt. Het Kind is haar schoot was de Zoon van God. Ze wist als geen ander hoe bijzonder dit Kind was. We lezen niet dat Maria klaagt over haar situatie. **[Waarom?]** Wel lezen we dat ze de woorden van de herders in haar hart bewaarde en erover bleef nadenken. Dat laat vermoeden dat ze wel in verwarring was over de hele situatie. Waarom moest die Zoon van God in zulke trieste omstandigheden geboren worden? Maar ze heeft wel geloofd dat de HERE hierbij was en dat het dus de bedoeling van God was dat ze in deze stal haar kind ter wereld zou brengen en het in een voerbak moest liggen, omdat er niets anders beschikbaar was.

De omstandigheden waarin Jezus wordt geboren zijn de opmaat van de rest van zijn leven. De toon wordt gelijk gezet. Hij komt in armoede. **[Toon gezet]** Zijn leven staat gelijk onder druk. De aarde zit niet op Hem te wachten en maakt dus ook geen plaats voor Hem. Toch worden Jozef en Maria ook bemoedigd. Want Jezus wordt geboren in de stad van David. De voorspelling die de profeet Micha honderden jaren geleden heeft gedaan, komt uit. *‘Uit jou, Betlehem in Efrata, te klein om tot Juda’s geslachten te behoren, uit jou komt iemand voort die voor mij over Israël zal heersen. Zijn oorsprong ligt in lang vervlogen tijden, in de dagen van weleer.’*

Maar hoewel Israël wist dat dit Kind zou komen, had niemand voorbereidingen getroffen, zodat Hem de ontvangst gegeven kon worden die bij zijn hoogheid paste. Hij moest genoeg nemen met zo ongeveer de minste plaats waar je een kind in legt. Een voerbak voor de dieren in een stal. Dit was zijn toekomst. Er was geen plek voor Hem onder de mensen. En hoe is dat vandaag, broeders en zusters, jongelui? Is er vandaag wel een

plaats voor de Zoon van God. Een plaats die past bij zijn hoogheid. Een plaats die past bij wat Hij voor ons heeft gedaan. Namelijk dat Hij uit liefde voor ons zijn leven heeft gewijd aan onze redding. Dat Hij uit liefde voor ons zijn leven lang geleden heeft. Dat Hij uit liefde voor ons in de grootste eenzaamheid is gestorven die ooit een mens heeft meegemaakt. *[Welke plaats bij u?]* Welke plaats heeft Jezus Christus bij ons? Want het is gemakkelijk om schande te spreken over het feit dat Jezus in een stal geboren moest worden, maar heeft Jezus in ons leven wel de ereplaats die Hem toekomt? Gaat ons hart naar Hem uit? Is Hij onze liefde? Is Hij ons voorbeeld in dit leven? Of moet Hij het net als bij zijn geboorte met een plekje achteraf doen. Willen we Hem wel een klein plekje geven waar Hij ons niet te veel in de weg zit. En ik weet dat velen van u Hem wel een grote plaats in uw leven geven. Maar ik weet ook dat Jezus bij ons in het vergeethoekje terecht kan komen. Of dat we niet willen dat Hij heel ons leven beheerst. Willen wij echt Kerst vieren dan doen we er dus goed aan om Jezus Christus de ereplaats in ons leven te geven. De plaats die Hij bij zijn geboorte niet kreeg, maar die Hij toch als geen ander verdient.

Amen